

1928 júl. 3.

Himnusz a föld alatt

Ünnepnap az aggteleki barlangban

AGGTELEK, júl. 1.

(A Budapesti Hírlap kiküldött munkatársától.) Egyszer volt, hol nem volt... Volt egyszer egy szép nagy ország és annak a közepétáján egy barlang. Kővé vált meséket lehetett látni benne, olyan mesecsodákat, hogy az emberek hét országon keresztül is elmentek volna megnézni, de mert itt volt az ország közepén, megfelleltek róla. Éppen a lakatot szötte a pók a hálójára, amellyel a barlang bejáratát bezárta, amikor nagy dübörgés bömbölt végig a föld alatt, úgyhogy a barlang legvastagabb kőoszlopai is ijedten rezzenek össze. A cseppkőkirály magához hívatta a kőszakállú tudóst, aki megállapította, hogy földrengés okozta a dübörgést. A kőszívű telefonos kisasszony nem tudott kapni összeköttetést, s így csak sokára tudták meg mi történt. Olyan nagy földrengés volt, hogy Magyarországból hatalmas darabokat szakított le, úgyhogy a barlang most egészen az ország szélére esett. „No, szépen vagyunk — mondták a kővé vált mesék törpeí és óriásai, hercegei és tünderei. — Ki látogat meg most már minket, ha eddig is olyan kevesen jöttek.“ Kiderült azonban, hogy tévedni nemcsak emberi dolog, mert itt, a mesevilágban éppen fordítva történt, mint ahogyan gondolták. Az emberek egyszerre tudomásul vették, hogy van egy aggteleki barlang, amelynek schol párja nincsen, hogy sokkal szebb annál az adelsbergi barlangnál, amelyet eddig talán több magyar ember nézett meg, mint a sajátját. Ijedten vonaglottak meg egy napon a szívek, amikor híre kelt, hogy a csehek a barlang bejáratára számottartanak. Jaj, még ezt is! S ráeszmélt mindenki erre a magyar kincsre. Erre is, meg még arra a néhányra, ami megmaradt, s miközben minden irányban megindult az érdeklődés eddig figyelmen kívül hagyott értékeink iránt — az aggteleki barlangot felfedeztük.

A borsodi tanítók útja

Lám, most is pompás műúton rohanunk Aggtelek felé. Hegynek fel, hegynek le, serpentinén és vizeken át, könnyen, mint a dal, amely a száguldók ajkairól a napsütéses magasság felé száll, pedig hatalmas méretű, nehéz autobuszok végzik ezt a versenyfutást, húsz-húszonöt emberrel megterhelve. Miskolcra a Boldva-völgyben át, másfelől Putnokon keresztül kitűnő autópályák visznek Aggtelekre, Putnokra van a menetrendbe illeszkedő autóbussz posta-járat: az országnak egyelőre a szélére került aggteleki barlangot bekapcsolták a szívből lüktető forgalomba. Felfedezték.

Ez a nyári száguldózás is, amelyről itt szó van, egy ilyen felfedező út volt. A tanév végén a borsodmegyei tanítószög egy nagy csoportja rándult ki Aggtelekre Kolombán Lajos tanfelügyelő vezetésével, aki ezt a szép expedíciót megszervezte. Hogy tanügyi szakifejéssel éljek, a tanfelügyelő gyakorlati példát óhajtott a tanítóknak nyújtani ahhoz, hogy az új tanterv rendelkezéseire képest hatályosan vehessék fel tananyagukba a vármegye területén fekvő történelmi, földrajzi és egyéb nevezetességek oktatását. Azt hiszem, az

aktában így van meghatározva egy ilyen kirándulás, a valóságban pedig egy olyan szép nap, amely — tanerő ide, tanerő oda — a legelőrebb tanerőt is diákká fiatalította, a lelkeket megtermékenyítette, úgy, hogy az ember egymásután be szeretne lopózni mind a száz borsodmegyei iskolába, ahol szeptemberben a tanító és a tanító előadást fog tartani a földalatti magyar kincséről, az aggteleki barlangról. És el fogja mondani, hogy a föld alatt hogy zengett a kőboltozat, amikor száz magyar tanító elénekelt a Himnusz. A tantervben nincsen benne, hogy a tanítóknak könyvezni is kell. De lehet-e ezt másképpen elmondani, amikor majd száz ragyogó gyermek szem tekint a katedra felé.

Nem hiába helyezték Saldos Béla, Borsod megye főispánja, olyan nagy súlyt arra, hogy a borsodi tanítószög tömegesen keresse fel az aggteleki barlangot. A legjobb agitáció ez a barlang népszerűsítése érdekében. Minden eszközt megragad erre a főispán, akinek nagyon sokat köszönhet az aggteleki barlang új lendületi korszaka. Az első lépés volt az utak kiépítése, ami Bónis Aladár alispánnal egyetértőleg meg is történt.

Öt hatalmas autóbussz vitte az egyik pompás úton a kiránduló tanítószöveget Miskolcra Aggtelekre. Maga az út is nagyszerű látványosság, amint a Boldva egyre szűkülő völgyében mind regényesebb tájak panorámája következik. Sajószentpéteren nem lehetett csak úgy egyszerűen keresztülzsaladni. Itt született Léva József, Borsod költő főjegyzője és alispánja, akinek táblával jelzett szülőháza előtt tisztelettel állapodtak meg. Érdeke, hogy a kiránduló csoportban két rokona is akadt Léva János: Bar-

táné Bodnár Jolán, tanító neje és Ferenczy Ibolya, akiknek nagyanyja Léva Erzsébet, a költő nővére volt. Az edelényi Koburg-kastély után Borsod vára, a nevezetes ásatások helye, majd Szendrő vára következett, azután pedig Szintől feljebb a Jolsva-völgyben az igazi vadregény minden misztikumával s rejtelmes forrásvizével, mely a föld alatt rejtőzve jön az aggteleki barlangból és Jósvafőnél egyszerre elhagyja inkognitóját és kitör a földből.

Miután megnézték Kolláth Gyula tanító mintaszög selyemtenyészetét, amelyben most gubózik harmincöt ezer selyemhernyó, felfedezték az autobuszok a ravasz serpentinében a barlang új bejáratához.

Itt ünnepies fogadtatás várt a társaságra. Tokos Károly aggteleki református lelkész és Mészáros Károly tanító üdvözölte a tanítókat. A tiszteletes úr a Kárpát-Egyesület gömői osztályának titkára és a barlang ügyeinek lelkes intézője. Szárnyaló beszédben utalt Magyarországnak erre a megmaradt kincsére, amelynek most a nép nevelői lesznek propagálói. Kolombán Lajos tanfelügyelő válaszolt az üdvözlésre, aki hangsúlyozta, hogy a kirándulások egybeként közölték az is a célja, hogy a tanítókat a tanterv részére nevelje. Azután, vezetők kalauzolása mellett, bevonult a társaság a barlangba.

Processzió Meseországban

A kővé vált meseország kitérte rejtekét a gyertyák fényénél, amelyek minden második látogató kezében lobogtak, úgy hogy a hosszú menet olyan volt, mint egy processzió.

Hogy a hatás teljesebb legyen, időnkint magnéziumfényvel szolgáltak a vezetők. A paradicsom, Mátyás király kastélya, a megkövesedett Kain és Ábel, Szemiramisz függő-

kertje, a Tündérvár, Tempe völgye, az esz-kimó kunyhója, a csillagvizsgáló torony, az indus sátor, a török temető — mind, mind új csodák voltak, amelyek hol monumentalitásukkal, hol fantasztikus formáikkal, hol csodálatos finomságukkal — szinte azt mondatná az ember — raffinált eleganciájukkal és színhatásukkal ejtették bámulatba a nézőt. Sohasem felejtik el, akik látták, és Istennem, mégis hányan, magyarok nem látták ezeket a cseppkő-csodákat, amelyekhez olyan törpe az elképzelés.

Két csoportban vonultak a barlangba a tanítók s amikor egy nagyszerű ponton a

két menet találkozott: a meghatottság pillanatnyi esendje után, anélkül, hogy valaki dirigálta volna, felharsant a barlang-csarnokban az ének. Százán, magyar tanítók és tanítónők elénekelték a Himnusz. Zengett a gyertyafényes csarnok s a távoli sötét folyósó-torkok mélyén is végig hömpölygött a dal. Mintha megzendültek volna tőle a kőorgona cseppkő-sípjai s talán megrezdült tőle fenn, a barlang felett a föld, amelyről a csehek azt mondják, hogy az övék. Erre gondolt mindenki, s most igazán processzióvá nemesült a társaság, imádkozó ajakkal, ötven lobogó gyertyával a föld alatt, ahol a sziklatető kővé meredő könnyeket sír.

A pénzügyminiszter a barlangban

A kirándulók közben megtudták, hogy érdekes vendégek vonultak végig előttük a barlangon. Bud János pénzügyminiszter járt ott néhány órával előbb családjával. Nem csupán üdülni jött, hanem egy kis kémszemlét tartott, hogy miképpen oldja meg azt a feladatot, amelyet a barlang ügyének rendezését illetőleg az államtól várnak. A Kárpát-Egyesület gömői osztálya memorandummal fordult a miniszterhez, kérve, hogy vagy vegye meg az állam a barlangot, vagy pedig nyújtson segítséget a fejlesztéséhez. Villamosvilágításra, a barlangi utak jobb kiépítésére és szállóra volna szükség, hogy Aggtelek a külföldiek számára is vonzó látványosság legyen. A miniszter, mint a látogatása mutatja, komolyan foglalkozik a kérdéssel, s — úgy látszik — Aggtelek a közeljövőben új fejlődés korszaka következik.

Szálló nélkül komoly idegenforgalomra nem igen lehet számítani. Most is Tokos Károly lelkész és Mészáros Károly tanító nagy munkájának és gondosságának lehetett köszönni, hogy a száz vendég éjjeli szálláshoz jutott. De mégis sikerült a dolog s másnap frissen és jó kedvben ütött tábor a társaság a barlang régi kijárat előtti gyepen. Kedves, tarka kép volt ez a táborozás, amelyet sok epizód fűszerezett. Alkalmi dalárdát is szerveztek a tanító urak és hölgyek, délután pedig nagyszerű műfűvezetést szerzett nekik a miskolci református vegyes kar megjelenése. Ők is meglátogatták a barlangot, azután pedig vitéz Littkey György karnagyuk vezetésével énekeltek. A karsztszerű sziklák alatt, az üde, zöld milióban pedig magyar dalok ropptentek a kék ég felé. Legmagasabbra szállt az irredenta dal, amelynek fekete volt a szárnya. Olyan magasra szállt, hogy odafent talán meg is hallották, talán meg is hallgatták.

Losonczy Zoltán.